

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6804-16

meddelad i Stockholm den 20 juni 2017

SÖKANDE

1. AA

Ombud: BB

2. CC

Ombud: DD

KLANDRAT AVGÖRANDE

Regeringens (Miljö- och energidepartementet) beslut den 22 september 2016, M2015/00038/Ee, avseende ansökan om förlängd nätkoncession för linje för en 400 kV ledning mellan Kimstad – Sege – Arrie inom Östergötlands, Kalmar, Kronobergs, Blekinge och Skåne län samt ansökan om ny koncession för ledningen med ny luftledningssträckning avseende passagen genom Staffanstorps tätort

SAKEN

Rättsprövning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att regeringens beslut ska stå fast.

Dok.Id 182238

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Koncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) ansökte i maj 2001 bl.a. om förlängd giltighetstid för nätkoncession för en befintlig 400 kV ledning om ca 50 mil mellan Östergötland och Skåne.

Efter förslag och yttrande från Energimarknadsinspektionen i juni 2012 beslutade regeringen den 22 september 2016 att bifalla ansökningen med vissa villkor. Ett av villkoren innebär att Svenska kraftnät ska rapportera när strömlaster sänkts för de delar av ledningssträckan där en sänkning är planerad. Om ingen sänkning kommer till stånd ska åtgärder vidtas för att reducera magnetfältsexponeringen för vissa berörda fastigheter, däribland AAs.

Regeringen anförde i beslutet att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt eftersom ledningen ingår i stamnätet varför samtliga delsträckor är av stor betydelse för elförsörjningen i södra Sverige. Stamnätets funktion i den berörda delen är bl.a. att klara elförsörjningen i nord-sydlig riktning och överföra den el som produceras i Oskarshamnsverket.

YRKANDEN M.M.

AA och CC ansöker om rättsprövning och yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva regeringens beslut. Till stöd för sin talan anför de bl.a. följande.

Regeringens prövning har skett utifrån gamla gränsvärden som är mycket högre än i dag. Åtgärderna som ska vidtas med den befintliga ledningen är så omfattande att det i praktiken innebär att en ny ledning kommer till stånd. Nya

Mål nr
6804-16

ledningarna ska byggas med ett gränsvärde för magnetfält om 0,4 mikrotTesla vilket är mycket lägre än de värden som gäller för befintliga ledningar.

Det förhållandet att de som sakägare endast har att vända sig till regeringen medför att det kan ifrågasättas om deras rättigheter enligt den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, EKMR, har uppfyllts.

Beslutsunderlaget hos regeringen har varit vilseledande och föråldrat. Beslut om att stänga två kärnreaktorer vid Oskarshamnsverket har inte beaktats och överföringskapaciteten i nuvarande ledningar till Skåne är tillräcklig även med en ökad strömförbrukning. Det saknas vidare samordning med en ny koncession på samma sträcka vilket strider mot 3 kap. 4 § miljöbalken.

I Riksrevisionens rapport RiR 2016:28 har påtalats att det finns en risk att inte alla väsentliga kostnader och nyttor beaktas när Svenska kraftnät fattar beslut om nya anläggningar.

Högsta förvaltningsdomstolen har hållit muntlig förhandling i målet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering m.m.

Av 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut framgår att en enskild får ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 EKMR.

Enligt 7 § ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om det strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet.

Rättsprövningen innefattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet ryms inom handlingsfriheten (jfr prop. 1987/88:69 s. 23–25 och 234).

Enligt 2 kap. 1 § ellagen (1997:857) får en elektrisk starkströmsledning inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Av 6 § framgår att nätkoncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt.

Av 2 kap. 8 a § ellagen följer att de allmänna hänsynsreglerna och hushållningsbestämmelserna i 2–4 kap. miljöbalken ska tillämpas vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje. Vidare ska en miljökonsekvensbeskrivning ingå i en ansökan om koncession.

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Av 7 § framgår att kraven i bl.a. 3 § gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Bestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken stadgar att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har

Mål nr
6804-16

betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Enligt 2 kap. 11 § ellagen ska en nätkoncession förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av bl.a. säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Högsta förvaltningsdomstolens prövning är, som framgått ovan, begränsad och avser frågan om regeringsbeslutet strider mot någon rättsregel. De bestämmelser i ellagen och miljöbalken som är aktuella i målet är allmänt hållna och ger ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar. I målet har inte framkommit att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i ärendet eller att det vid handläggningen förekommit något fel som kan ha påverkat utgången. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Erik Nymansson, Inga-Lill Askersjö och Mahmut Baran.

Föredragande har varit justitiesekreteraren David Ankerson.